

Rikssamlingsjubileet

Hafrsfjord – Nordvegen 2022

Rapport og evaluering

Helge Ask og andre vikingskip ankommer Hafrsfjord den 16.6.2022. Foto: Rogaland fylkeskommune

Haugesund
kommune

KARMØY
KOMMUNE

Rogaland
fylkeskommune

Sola
kommune

Stavanger
kommune

Innhold

Forord.....	3
1 Sammenheng	4
2 Planleggingsprosessen.....	5
2.1 Ressursrammer.....	5
3 Den praktiske gjennomføringen.....	6
3.1 Haugesund og Karmøy	6
3.2 Utstein og Hafrsfjord	7
3.3 Innholdet i opplevelsesløypene.....	8
4 Markedsføring	8
5 Økonomi	10
6 Mål og måloppnåelse	11
6.1 Førte jubileet til økt kunnskap?.....	11
6.2 Ble jubileet opplevd som aktuelt, interessant og relevant?.....	12
6.3 Resultatmål.....	13
6.4 Resultater på Sosiale medier.....	13
6.5 Resultater på nettsidene Rikssamlingsjubileet.no	14
6.6 Resultater for arrangementsdeltakelse.....	14
6.7 Resultater for pressedekning	15
7 Langsiktige mål og veien videre	16
7.1 Vikingskip og verdensarv.....	16
7.2 Karmøy og Avaldsnes	17
7.3 Guida båtturer.....	18
7.4 Vikingfestivalene	18
7.5 Monumentene etter Rikssamlingsjubileet 2022	18
7.6 Automatisk freda kulturminner.....	19
7.7 Haraldshaugen.....	19
7.8 Forskning	19
8 Vedlegg.....	21
8.1 Kommentarer og rapporter fra samarbeidspartnere.....	21
8.2 Programmet.....	24

Forord

Fylkeskommunen tok initiativ til 1150 årsjubileet nå i 2022 og utfordret Haugesund, Karmøy, Stavanger og Sola til et samarbeid. Dette samarbeidet har fungert utmerket.

Og samarbeid har vært viktig for å komme i mål. For når tradisjonen er å bare feire rikssamlingen med et jubileum hvert femtiende år, så er det ikke rett fram å bygge på tradisjon hvor en mer eller mindre gjør det samme hver gang.

Vi kom noe seint i gang med planleggingen av jubileet, fordi det tok tid å få likelydende vedtak om finansiering og deltakelse i alle kommuner og fylkeskommunen. Men takket være at fylkeskommunen ansatte en særdeles dyktig prosjektleder Trond Ole Paulsen, med stor kreativitet, stort pågangsmot og stort nettverk av medarbeidere innen kulturfeltet i kommunene, fikk vi gjennomført Rikssamlingsjubileet Hafrsfjord - Nordvegen 2022, med stil!

Takk til alle som har bidratt i arbeidsgrupper og styringsgruppen, og takk til alle sponsorer og frivillige som, i Frivillighetens år, stilte opp og gjorde det mulig å gjennomføre dette jubileet!

Stavanger
22. oktober 2022

Bjørge Tysdal Moe
Leder av styringsgruppen

1 Sammendrag

Rikssamlingsjubileet Hafrsfjord – Nordvegen 2022 ble feiret i Rogaland i perioden 9. – 19. juni. Jubileet var et samarbeid mellom Rogaland fylkeskommune og kommunene Haugesund, Karmøy, Stavanger og Sola. Et sentralt grep ved feiringen var å bygge arrangementet rundt de allerede eksisterende årlige vikingfestivalene på Avaldsnes og i Møllebukta, som tradisjonelt avholdes to påfølgende helger i juni. Det ble invitert en rekke kopier og replikaer av vikingskip fra ulike steder, og ni slike skip ble med på hele feiringen. Skipene seilte i løpet av den 11 dager lange feiringen fra Haugesund via Avaldsnes, Kopervik og Utstein før de endte opp i Hafrsfjord. Vikingskipene var en viktig brikke ved flere arrangementer langs ruta.

Jubileet hadde to hovedmarkeringer: 11. og 12. juni i Nordfylket og 18. og 19. juni i Sørfylket. Disse dagene ble publikum invitert til å delta i en opplevelsesløype. I nord bestod den av vikingfestivalen på Avaldsnes, en kulturvandring med teater, dans, musikk og formidlingsaktiviteter mellom Haraldshaugen og indre kai, og guida buss- og båttur mellom Avaldsnes og Haugesund. I Hafrsfjord bestod opplevelsesløypa av vikingfestivalen Hafrsfjordkaupangen, en kulturvandring med musikk, teater og dans ved Sørneshalvøya og et formidlingsområde for historie og arkeologi ved Sømmevågen. Båter med guide fraktet publikum mellom de ulike områdene.

Jubileet ble i hovedsak markedsført i de digitale kanalene til Schibsted og Amedia og Meta, i tillegg til plakater og annonser i papiraviser. Totalt hadde annonseringen svært stor rekkevidde i Rogaland med mer enn 3 millioner visninger.

Flere enn 15 000 mennesker kjøpte billett til arrangementene. I tillegg møtte flere hundre opp på arrangementer som var gratis.

Det totale budsjettet var på cirka 10 millioner kroner, og jubileet ble gjennomført innenfor rammene. Finansieringen bestod i 4 millioner kommunale midler, 1,5 millioner fra fylkeskommunen, 1 million fra staten (KUD), 1,8 millioner fra private sponsorer og 1,4 millioner i billettinntekter.

Jubileet hadde ambisiøse målsettinger om å øke folks kunnskaper om Hafrsfjordslaget og kongemakt i Rogaland, både lokalt og nasjonalt. Kommunikasjonen rundt jubileet nådde i liten grad ut over fylkets grenser, men for befolkningen i Rogaland er det grunn til å tro at bevissthet og kunnskap har fått et løft, mye takket være god pressdekning i lokale medier.

I etterkant av jubileet er det naturlig å peke på framtidige muligheter for «Vikingfylket Rogaland» og denne rapporten har følgelig et eget kapittel om langsiktige mål og veien videre (Kap. 8). Regionen har hatt en særlig viktig posisjon i nasjonen Norge sine første århundrer, og fortellingene om dette er mange og svært spennende. Det er utvilsomt muligheter for å bruke Rogalands mange kulturmiljøer som arena for formidling av Norges tilblivelse, i langt større grad enn i dag.

Det pågår flere spennende arkeologiske prosjekter i Rogaland. Med bruk av ny forskningsteknologi vil disse øke kunnskapsgrunnlaget om fylkets og landets historie betraktelig og gi oss flere fortellinger og flere formidlingsmuligheter. Økt erosjon og andre forstyrrelser på kulturlagene som følge av klimaendringer, kan imidlertid føre til at kunnskapskilder går tapt før de bli undersøkt. Det haster med andre ord å samle inn kunnskapsressursene som skal danne fundamentet for feiringen av Rikssamlingsjubileet i 2072.

2 Planleggingsprosessen

Planleggingen av den praktiske gjennomføringen av jubileet kom svært sent i gang på grunn av forsinkelser i den politiske prosessen knyttet til finansiering av jubileet. Først i februar 2021 var prosjektleder tilsatt og i gang med arbeidet. Det var da opprettet en politisk styringsgruppe med følgende medlemmer:

Kommune/fylkeskommune	Medlem	Vara
Rogaland fylkeskommune	Bjørg Tysdal Moe, KrF, Leder	Susanne Heart, MDG
Haugesund kommune	Arne-Christian Mohn	Trine Meling Stokland
Karmøy kommune	Alf Magne Grindhaug (Krf)	Jarle Nilsen (Ap)
Sola kommune	Ove Evertsen (FMB)	Hamza Ali (Ap)
Stavanger kommune	Dagny S. Hausken (Sp)	Rune Askeland (MDG)

Styringsgruppa hadde månedlige møter gjennom hele perioden fram til jubileumsfeiringen.

Det ble også opprettet en administrativ arbeidsgruppe med ansvar for å:

- fungere som faglig og administrativ støtte for prosjektleder.
- gi råd og bidra til kvalitetssikring.
- være bindeledd og koordinere opp mot sine lokale nettverk.

Gruppa bestod av:

Trond Ole Paulsen, prosjektleder	Rogaland fylkeskommune
Lena Antonius	Stavanger kommune
John Arve Hveding	Karmøy kommune
Marit Synnøve Vea	Karmøy kommune
Monica Hausken	Karmøy kommune
Randi Lofthus	Haugesund kommune
Morten E. Hansen	Sola kommune
Kari Helene Rosenlund	Sola kommune
Kate Irene Jellestad Syvertsen	Rogaland fylkeskommune
Rune Flage	Rogaland fylkeskommune
Siv Anita Lundø Vikshåland	Rogaland fylkeskommune
Jennica Einebrant Svensson	Rogaland fylkeskommune

Arbeidsgruppa har hatt månedlige møter gjennom hele perioden fram til arrangementsgjennomføring. De fleste av disse har foregått digitalt på grunn av pandemien.

2.1 Ressursrammer

De økonomiske rammene for jubileet var i utgangspunktet på 5,5 millioner tildelt fra arrangørkommunene og fylkeskommunen. Det ble raskt konkludert med at dette var noe knapt til å lage en feiring som kunne leve opp til begrepet *Rikssamlingsjubileum*, og som kunne innfri forventningene som var blitt skapt gjennom den politiske prosessen, der utgangspunktet var et jubileum med en økonomisk ramme på 20 millioner. Det ble derfor iverksatt et stort og tidkrevende arbeid med å skaffe sponsorer, noe som resulterte i totalt 1.758 000,- i private midler pluss tjenester til en verdi av kr. 500 000,-. Etter hvert ble det også tildelt 1 million fra staten. (KUD). I budsjettarbeidet ble det videre estimert et billettsalg på om lag 1,4 millioner.

Planleggingen av jubileets innhold foregikk parallelt med arbeidet med finansieringen, og dette var utfordrende og til en viss grad risikabelt. Avtaler måtte inngås sent, med forbehold, eller før de nødvendige inntektene var sikret.

De fem eierne av jubileet bidro i utgangspunktet med 1 million kroner hver, men Rogaland fylkeskommune økte sitt bidrag til 1,5 millioner underveis i prosessen. Planleggingsprosessen var relativt godt ivaretatt av arbeidsgruppas medlemmer. Forutsetningene for å delta med bemanning under den praktiske gjennomføringen var forskjellig i de ulike kommunene, naturlig nok da de er svært ulikt organisert. Som resultat av dette, er det forskjell på hvordan de ulike eierne bidro under planlegging og gjennomføring. For eventuelle framtidige samarbeidsprosjekt mellom kommuner og fylkeskommuner er det behov for gjensidig forventningsavklaring og tydelig rolleforståelse ved oppstart av prosjektet.

3 Den praktiske gjennomføringen

Gjennomføringen av arrangementene gikk stort sett som planlagt. Det var et svært logistikk-krevende konsept. Eksempelvis skulle cirka 100 mannskaper fra vikingskipene ha tre måltider per dag og overnatte på 6 forskjellige steder langs den 11 dager lange ferden fra Haugesund til Hafrsfjord.

3.1 Haugesund og Karmøy

Åpningen i Haugesund foregikk i nydelig vær, med 9 av 10 påmeldte vikingskip til stede, og med gode taler av fylkesvaraordfører Arne Bergsvåg, ordfører i Haugesund, Arne Christian Mohn, og ordfører i Karmøy, Jarle Nilsen. I tillegg deltok skuespiller Håkon Karoliussen og musikkorpset Heimdal. Et par hundre publikummere møtte opp på indre kai ved Hotel Maritim.

Morgenen etter var det planlagt en felles konvoi for vikingskipene fra Haugesund til Avaldsnes. Sterk sørlig vind gjorde det umulig å seile og de fleste skipene gikk derfor for motor. De kom heller ikke av gårde samtidig som planlagt, noe som skulle vise seg å bli et gjentakende problem.

Vikingfestivalen på Avaldsnes ble gjennomført som planlagt og var svært vellykket med godt publikumsframmøte. Sterk vind fredag gjorde at det periodevis ikke var mulig å bruke vikingskipene like mye som vi hadde håpet.

Lørdag og søndag ble hele strekningen mellom Haraldshaugen og Avaldsnes tatt i bruk som en innholdsrik opplevelsereise der vikingfestivalen var en av opplevelsene. Det var relativt lite publikumsinteresse for annet enn vikingfestivalen, og av 4772 solgte billetter var bare 949 solgt til opplevelseløypa, altså konseptet som inkluderte både vikingfestival, skytteltransport og kulturvandring i Haugesund. I ettertid bør konklusjonen være at det ikke var marked for et parallelt arrangement i Haugesund, samtidig med vikingfestivalen. Et arrangement ved Haraldshaugen burde vært holdt på et annet tidspunkt. Vandringen fra Haraldshaugen og ned til indre kai (ca. 2 km) har kanskje også blitt vurdert til å være for lang for et stort publikum. Det er mulig at det ville vært fornuftig å kutte denne vandringen og samlet alle aktiviteter som foregikk langs løypa, ved Haraldshaugen. Det var også i tråd med den opprinnelige arrangementsideen, men fordi det var umulig å få til båtanløp ved Killingøy som først tenkt, måtte publikum uansett gå helt til indre kai for å få båttransport. Dette kunne vært løst ved å bare velge buss som transportmiddel, men litt av poenget var jo å få publikum ut i båt på selve *Nordvegen*.

Stedet for båtanløp ved indre kai var dårlig merket og informasjonen om dette på nettsider og sosiale medier var mangelfull. Det var heller ikke faste tidspunkter for buss og båtavganger. Årsaken til dette var at transporten var planlagt å gå mer eller mindre kontinuerlig med tre-fire båter og seks busser.

Da billettsalget ble betydelig lavere enn forventet, ble tilbudet redusert og båter og busser gikk bare cirka hver halvtime. Dette skapte noe forvirring blant publikum.

Vi lyktes i liten grad med å rekruttere frivillige til å bemanne vandringen gjennom Haugesund med verter som kunne vise vei og gi informasjon. Norsk folkehjelp stilte med en gruppe, men de var for få til å kunne drive god service langs hele strekningen. Løypa kunne trolig også vært skiltet bedre.

Mellom byparken og Skåre kirke burde publikum vært ledet opp Erling Skjalgssonsgate og Dronning Gydas vei i stedet for Haugeveien for å gi flere besøkende til aktivitetene i Haugesund billedgalleri.

Mandag den 13.6. var det spørretime om vikingtid i Haugesund folkebibliotek for 30 betalende publikummere. Det ble en morsom og spennende dialog mellom publikum og panelet som bestod av Håkon Reiersen (AM, UiS) Massimiliano Ditta (AM, UiS) Arild Vivås Skjæveland (MUST) og historiker Birger Lindanger.

Tirsdag den 14.6. reiste noen av vikingskipene videre til Kopervik der biblioteket sto som arrangør for bokbad på kaien for både barn og voksne. Arrangementet var vellykket, men kaien var veldig høy og dermed lite egnet for denne typen arrangement.

Samme ettermiddag hadde freds- og kvinneskipet Embla sin fredsmarkering ved Prestakaien på Avaldsnes for cirka 20 deltakere. Dessverre måtte seremonien foregå uten selve skipet, fordi det ikke lot seg gjøre å få det på plass ved kaien.

3.2 Utstein og Hafrsfjord

Den 15.6. seilte de fleste vikingskipene til Utstein for overnatting og deltakelse i et arrangement i regi av Visit Utstein. Til tross for stadige oppfordringer fra jubileumsledelsen viste det seg å være svært vanskelig å få skipene til å seile samlet. Konvoien vi drømte om å få se, der 10 skip seilte sammen, fikk vi aldri. Arrangementet bøl på fantastiske scener med flere vikingskip liggende på klostervågen. Publikum ble invitert til en kortversjon av jubileets opplevelsesløype. Været var strålende, men bare 200 personer fant veien til Utstein denne onsdags ettermiddagen. Det var lagt ut 2000 billetter til arrangementet.

Freds- og kvinneskipet Embla dro ikke til Utstein, men rett til Sømmevågen i Hafrsfjord der de gjennomførte sin fredsmarkering for cirka 50 deltakere, inkludert en gruppe Ukrainske flyktninger som bodde ved mottaket like ved. Vellykket og gripende.

Den 16.6. ble vikingskipene samlet i Hafrsfjord. Til tross for svært tydelige beskjeder om at alle skipene skulle vente ved Hafrsfjord bru og seile inn under denne i samlet flokk, kom skipene inn fjorden når det passet dem og med tidsforskjeller på flere timer. Dette ødela for en påkostet dronofilm som aldri ble som vi håpet.

Det samlet seg en del publikum langs fjorden, men langt fra så mange som forventet. Det var ikke antydning til trafikkaos som hadde vært en bekymring i forkant.

Til tross for egenrådige høvedsmenn som «seilte sin egen sjø», ble det mange flotte bilder av vikingskip i Hafrsfjord i solskinnet denne kvelden.

Fredag 17.6 åpnet vikingfestivalen Hafrsfjordkaupangen i Møllebukta i sterk vind og øsende regn. Det var planlagt en del aktiviteter med vikingskipene, men disse kunne ikke løses fra fortøyningene på grunn av den sterke vinden. Den offisielle åpningen ble flyttet innendørs i forsvarets naust som for anledningen fungerte som «festivalkro». Fylkesordfører Marianne Chesak, varaordfører i Stavanger, Dag Mossige, og ordfører i Sola, Tom Henning Slethei, holdt taler.

Den 18. og 19.6 var det duket for hovedmarkering i Hafrsfjord der skyttelbåter fraktet publikum mellom tre opplevelsesområder: Møllebukta, Sørneshalvøya og Sømmevågen. Aktivitetene på de ulike områdene forløp problemfritt og må sies å være svært vellykket, med mange fornøyde publikummere. Skyttelbåtene fikk problemer på grunn av unormalt høy vannstand og feil type fendere på en av kaiene. Det blåste også noe mer enn på prøveturen noen uker tidligere. Dette førte til at en av båtene ikke kunne benyttes, med det resultat at publikumskapasiteten gikk drastisk ned. Hadde arrangementet blitt utsolgt ville dette fått konsekvenser i form av lange køer, og det ville blitt umulig å tilby turer til alle framkomte. Det ble litt kø ved båtene på lørdagen, men ikke mer enn man kanskje kunne forvente på et arrangement av en slik størrelse.

Det var generelt krevende å rekruttere frivillige, men i Møllebukta var det til slutt et svært sterkt lag av frivillige som gjorde en fantastisk jobb. På Sørneshalvøya og i Sømmevågen var det også noen frivillige. Utover dette var det innleid personell fra lag og foreninger og ansatte i Rogaland fylkeskommune og Sola kommune som utførte oppgavene som verter og hjelpere.

Billettsalget til alle arrangementer var basert på forhåndssalg via billett-tjenesten Ticketco. Dette fungerte bra, men burde vært kombinert med en «billettluke»-mulighet på arrangementsarenaen. Det viste seg at der fortsatt er en god del folk som ikke er blitt vant med å forhåndskjøpe billetter på nett. Disse trengte hjelp til å finne ut hvordan dette fungerte, og dette bandt opp personalressurser, særlig på Avaldsnes.

3.3 Innholdet i opplevelsesløypene

I opplevelsesløypene under hovedmarkeringen i både Nord- og Sør fylket bidro Engøyholmen kystkultursenter, Arkeologisk museum (UiS), LAIV-gruppa Tidsreiser, Ensemblet Klang av oldtid som spilte et bestillingsverk av komponisten Øyvind Mæland, dansere fra Kompani Haugesund, marinarkeologer fra MUST, Valen Vokalensemble og skuespillergruppa Gyda og flintskallene under ledelse av Torfinn Nag. I tillegg bidro Haugalandmuseet, teatergruppa Scenekraft, kunstnerne Alf Wold og Anne-Kjersti Hermanrud, Karmøy - og Haugesund kulturskole og Haugesund turistforening ved hovedmarkeringen i nord, og Sola kulturskole og Jærmuseet til hovedmarkeringen i sør.

4 Markedsføring

Markedsføringen av jubileet ble basert på digitale annonser på plattformene til Schibsted og Amedia, pluss noen helsider i Stavanger Aftenblad og Haugesunds avis og plakater. Da forhåndssalget gikk tregt ble det også besluttet å kjøre litt annonsering på TV vest og i TV Haugaland, samt et banner på Madla Amfi. Det ble også annonsert på Facebook og Instagram. Annonsekampanjene ble utarbeidet i samarbeid med designer ved Arkeologisk museum.

Plattform	Antall visninger	Antall klikk	Klikkrate
Amedia	642 803	1688	0,26%
Schibsted	2 782 868	9037	0,32%

En klikkrate på 0,26% anses å være bra, 0,32 er veldig bra. Vi kan med andre ord slå fast at annonsematerialet fungerte godt. De som har klikket på annonsen har respondert på oppfordringen «Se program og kjøp billetter!» og har altså vist konkret interesse for jubileumsinnholdet.

Schibsted leverte en detaljert rapport som også gir innblikk i forskjeller mellom nord og sør-fylket:

	Antall visninger	Antall klikk	Klikkrate

Sør-Rogaland	1 984 924	6595	0,33
Nord-Rogaland	797 944	2443	0,30

Totalt sett har svært mange Rogalendinger blitt eksponert for annonsene, og da snakker vi ikke bare om avislesere. Tabellen nedenfor viser antall visninger i de ulike kanalene som Schibsted koordinerer.

Plattform	Visninger	Klikk	klikkrate
NO-VG (1311427)	1777935	5274	0,29%
NO-Stavanger Aftenblad (1311408)	536894	2204	0,41%
NO-Pent (1311404)	110328	664	0,60%
NO-VG Direkte (1311429)	130846	307	0,23%
NO-Bergens Tidende (1311368)	39649	122	0,30%
NO-Aftenposten (1312907)	48127	191	0,39%
NO-VG Live (1311430)	51780	83	0,16%
NO-E24 (1311374)	29018	45	0,15%
NO-Min Mote (1311397)	19441	36	0,18%
NO-Tek (1311418)	13482	32	0,23%
NO-TV (1429316)	13850	48	0,34%
NO-Adresseavisen (1311363)	5058	9	0,17%
NO-Godt (1311386)	5004	10	0,20%
NO-Vestnytt (1311426)	1912	5	0,26%
NO-FINN (1311377)	1440	0	0
NO-Mitt Anbud (1311398)	1	0	0
Totalsum	2 787 868	9038	0,32%

5 Økonomi

(Tall per 20.10.2022. Endelig regnskap ikke slutført)

Utgifter		
Innhold opplevelsesløype	kr	1 787 989,00
Vikingskip	kr	1 120 432,00
Flytebrygger/lekter	kr	508 909,20
Shuttlebåter/busser	kr	575 000,00
Vikingfestivalen på Avaldsnes og i Hafrsfjord	kr	1 120 000,00
Vakthold HMS og beredskap,	kr	195 285,30
Bygging av færing	Kr	200 000,00
Fagseminar AM og Nordvegen Historiesenter	kr	80 000,00
Viking Question Time	kr	12 000,00
Leie av lokaler og utstyr	kr	426 526,00
Skilt og bannere	kr	64 970,00
Kost og losji mannskap på vikingskip og andre aktører	kr	678 241,80
Reisekostnader	kr	82 025,00
Arrangement på Utstein	kr	80 000,00
Opplegg for skoler og barnehager	kr	50 000,00
Prosjektledelse	kr	2 100 000,00
Markedsføring	kr	616 275,00
TOTALT	kr	9 697 653,30

Inntekter		
Stavanger, Sola, Haugesund og Karmøy kommune (å 1 000 000,-)	kr	4 000 000,00
Rogaland fylkeskommune, (ink. rest fra forprosjekt)	kr	1 648 386,00
Smedvig	kr	465 000,00
Coop Sørvest	kr	192 000,00
Sparebanken Vest	kr	250 000,00
Lyse, Amfi Madla, Haugaland Kraft (å 50 000,-)	kr	150 000,00
Vår Energi, Karmsund havn, Stavanger havn, Wintershall Dea (å 100 000,-)	kr	400 000,00
Caiano	kr	227 000,00
Haugesund Sparebank, IKM	kr	55 000,00
Kulturdepartementet	kr	1 000 000,00
Norsk kulturråd	kr	60 000,00
Billettsalg 3000 V. 100,- + 7000 B 50,-	kr	1 322 589,00
TOTALT	kr	9 769 975,00

Viking Adventure bidro i tillegg til dette med transporttjenester mellom Haugesund og Avaldsnes

BALANSE	kr	72 321,70
----------------	-----------	------------------

6 Mål og måloppnåelse

I jubileets prosjektplan ble det satt følgende overordnede mål:

På kort sikt:

Rikssamlingsjubileet skal:

styrke kunnskapen om Hafrsfjordslaget og kongemakt i Rogaland, både regionalt og nasjonalt.

oppleves aktuelt, interessant og relevant for vår egen samtid og skape bredt engasjement gjennom et mangfold av aktiviteter og tiltak.

På lang sikt:

Rikssamlingsjubileet skal:

bidra til å styrke kjennskapen til en viktig del av regionens - og landets historie.

bidra til identitetsbygging

aktualisere behovet for økt forskning og formidling innen arkeologi og historie.

bidra til utvikling og styrking av reiseliv og opplevelsesturisme.

Målene ble kopiert fra forprosjektet som i utgangspunktet hadde en langt større økonomisk ramme enn det Rikssamlingsjubileet til slutt ble tildelt. Det eneste som var tatt ut fra forprosjektets målsettinger var internasjonale ambisjoner. I ettertid kan det være grunn til å spørre om jubileets målsetting burde vært ytterligere redusert ved oppstart av den praktiske planleggingen, men når beslutningen var tatt om å feire noe så storslagent som et *rikssamlingsjubileum*, var det vanskelig å omforme målsettingene uten å utvanne prosjektets ambisjoner for mye. Både publikum og arrangører har nok opplevd mye av feiringen som meget vellykket, men holdt opp mot de ambisiøse målsettingene er kanskje resultatet mer middels godt.

6.1 Førte jubileet til økt kunnskap?

Vi har ikke verktøy som kan gi oss nøyaktige svar på hvorvidt jubileet økte folks kunnskaper om Hafrsfjordslaget og kongemakt i Rogaland. Antallet presseoppslag og publikums bruk av nettsider og sosiale medier knyttet til jubileet kan fortelle noe om hvor mange som har blitt eksponert for informasjon om jubileet, men ikke om graden av kunnskapstilegnelse som har fulgt av dette. Det er grunn til å tro at en stor prosent av det avislesende publikum i Rogaland har fått med seg at det har vært feiret rikssamlingsjubileum, og de har trolig fått noe mer kunnskap som følge av dette.

Det vi vet om Hafrsfjordslaget og Harald Hårfagre i dag, skiller seg noe fra det som er allmenn skolelærdom. I avisoppslag har man gjerne brukt formuleringer som: «Feiringen av Norges bursdag» og «det historiske slaget som samlet Norge til ett rike». Leser man bare disse overskriftene, får man et unyansert og arkaisk bilde. I noen av artiklene kommer fagfolk til orde med hva som faktisk er faglig status: «Det var jo egentlig bare Vest-Norge som ble samlet etter slaget, og det var ikke før ut på 1200-tallet at Norge ble en ordentlig stat slik vi kjenner den i dag». (Håkon Reiersen, arkeolog ved Arkeologisk museum, UiS, i Stavanger Aftenblad.)

Det totale antall oppslag i lokalpressen har imidlertid vært ganske stort, og det er grunn til å tro at summen av dette har ført til en viss kunnskapsheving i den voksne delen av befolkningen.

Rikssamlingsjubileet bygde opp en egen nettside for skoler. I løpet av skoleåret 2021/2022 hadde siden 1380 brukere og 2772 visninger. Nettsiden er laget med tanke på langsiktig bruk, og vil være

tilgjengelig i årene framover. Det ble også lagt til rette for at alle elever på 6. trinn i alle fire eierkommunene kunne besøke Arkeologisk museum kostnadsfritt, men denne muligheten, som også innebar gratis transport, ble i liten grad benyttet.

Jubileet nådde aldri ut til publikum nasjonalt. De økonomiske rammene tillot ikke nasjonal markedsføring, og den redaksjonelle interessen har vært liten utenfor Rogaland. Unntaket er Aftenposten som i sitt magasin *Historie* laget en relativt kritisk omtale om bakgrunnen for jubileet.

Utover tildelingen på 1 million kroner fra kulturdepartementet var det lite som bidro til å løfte arrangementet fra å være et lokalt Rogalandsjubileum. Det lyktes ikke å få kongehuset eller representanter fra regjeringen til å delta, og de landsdekkende mediene uteble.

En stiftelse i Trøndelag, Agdenes Vekst, arrangerte imidlertid Rikssamlingsjubileet - destinasjon Trøndelag på eget initiativ i august 2022. Rikssamlingsjubileet Hafrsfjord – Nordvegen 2022 lånte ut grafiske elementer til profileringen av markeringen.

6.2 Ble jubileet opplevd som aktuelt, interessant og relevant?

Det var et mål at jubileet skulle oppleves som aktuelt, interessant og relevant for vår egen samtid og skape bredt engasjement gjennom et mangfold av aktiviteter og tiltak. Billettsalg og frammøte på gratis arrangementer forteller om middels til god interesse. Været spiller utvilsomt en stor rolle for folks vilje til å delta på arrangementer utendørs, og det var mildt sagt skiftende.

Lokalpressen har sluttet opp om arrangementet med mange og gode saker, men jubileet har ikke skapt stor offentlig debatt i form av mange leserbrev og kronikker.

Mange av tirsdagsforedragene på Arkeologisk museum har hatt vikingtid og rikssamling som tema, og disse har hatt god publikumsoppslutning.

Sølvberget og bibliotekene i Stavanger hadde flere arrangement om vikingtid og rikssamling våren 2022.

På initiativ fra, og i samarbeid med, Rikssamlingsjubileet arrangerte Stavanger Aftenbladet og Haugesunds avis skrivekonkurranser der publikum ble invitert til å skrive tekster med maksimum 100 tegn, som senere skulle hogges inn i bautasteiner. Dette prosjektet var direkte knyttet opp mot målet om å gjøre jubileet aktuelt og relevant: *Hvis vi skal hogge en tekst i stein i dag, slik vikingene gjorde på sine bautasteiner, hva skal vi skrive?* Antallet innsendte bidrag forteller om et visst engasjement for dette. I Aftenbladet kom det inn 250 tekster og i Haugesunds avis 144 tekster. Her vinnertekstene:

Stavanger Aftenblad, skrevet av Hege Vatland Hvidsten:

*trå varsomt
husk de som var
var de som er
og vi som er
blir de som var
og allting rundt oss
det er på lån
fra dem som
kommer
etter*

I Haugesunds avis, skrevet av Gunnhild Folgerø:

"Aldri stod vi lenger fra hverandre. Og aldri var vi nærmere."

6.3 Resultatmål

Jubileet satte seg følgende resultatmål når det gjaldt kommunikasjon, engasjement, deltagelse og pressedekning:

- Facebooksiden skal ha 5000 og Instagramsiden 2500 følgere før hovedmarkeringen i 2022. Det kan vurderes å bruke influensere for å nå fram til barn og unge på sosiale medier, også på kanaler som Snapchat, Tiktok og lignende.
- Ved årets slutt skal til sammen 20 000 mennesker ha deltatt på et arrangement med tilknytning til rikssamlingsjubileet.
- Ved utgangen av 2022 skal Rikssamlingsjubileet ha hatt 25 redaksjonelle omtaler i dagspressen, hvorav minst 5 i nasjonale aviser. Vi skal ha hatt 5 saker på riksdekkende TV/Radio og 10 i lokal TV/Radio.

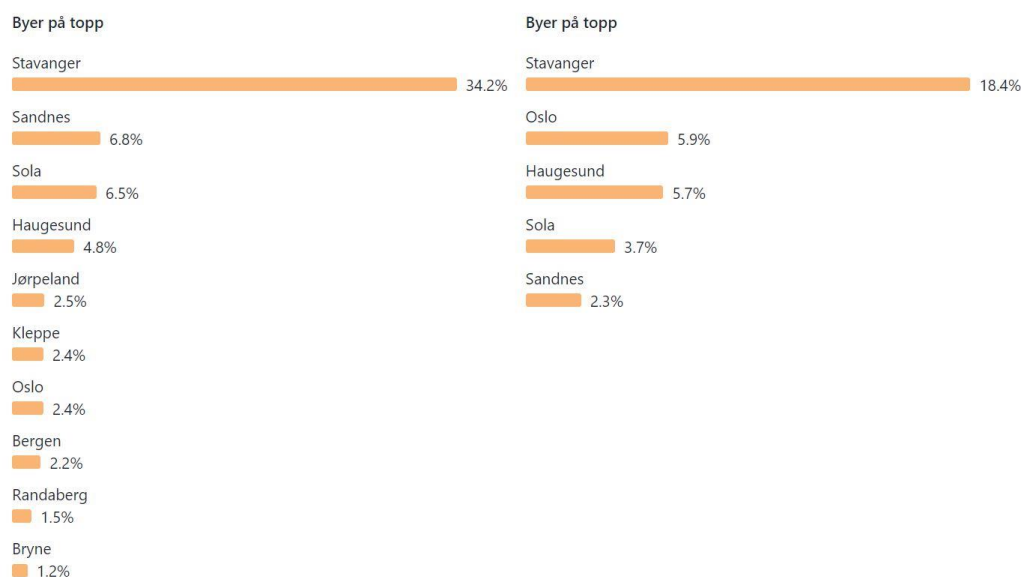
6.4 Resultater på Sosiale medier

Jubileet opprettet konto på Facebook og Instagram og oppnådde følgende resultater:

Kanal	Liker-klikk/følgere	Rekkevidde på innlegg	Side/profilbesøk
Facebook	2391	153 159	11 701
Instagram	559	2363	1380

Dette er et stykke unna målsettingen. Skulle vi bygget et større publikum måtte det blitt brukt mer tid og ressurser på innhold og annonsering, og eiernes kommunikasjonsavdelinger måtte bidratt mer aktivt i en lengre periode før jubileet. De fleste kommunikasjonsavdelingene hadde begrensede ressurser til å følge opp og bidra til å gjøre jubileet kjent via sine SoMe-kanaler, og så det vel heller ikke som en naturlig del av sin kjernevirksomhet.

Ser vi på den geografiske spredningen av engasjementet på sosiale medier, får vi bekreftet at nedslagsfeltet først og fremst var Rogaland. (Facebook til venstre og Instagram til høyre i tabellen nedenfor)

Jubileet opprettet ikke konto på sosiale medier som TikTok og SnapChat der vi ville truffet en yngre målgruppe. Grunnen til dette var at arbeidsgruppa verken hadde tid nok eller satt på den nødvendige kompetanse til å skape og drifte slike kontoer. Det ble ikke prioritert i budsjettet å kjøpe denne typen tjenester.

6.5 Resultater på nettsidene Rikssamlingsjubileet.no

92 % av brukerne av rikssamlingsjubileet.no har befunnet seg i Norge når de har besøkt sidene. De øvrige 8 % fordeler seg på våre Europeiske naboland og USA uten at noe peker seg mer ut enn andre.

I perioden 1.1. – 30.6. 2022 har nettsidene hatt 38 607 brukere. I eierkommunene har nettsidene vært brukt mest av befolkningen i Stavanger, mens de har vært brukt nokså nøyaktig like mye i de øvrige kommunene. Det er også tatt med tall fra de største byene for å få et inntrykk av engasjement og interesse utenfor Rogaland.

By	Antall brukere	Prosentandel av total	I prosent av befolkning
Stavanger	9844	25,5%	6,8
Sola	1116	2,89%	4,0
Karmøy	1721	4,46%	4,0
Haugesund	1517	3,93 %	4,0
Oslo	12 709	32,92%	1,82
Trondheim	552	1,43%	0,26
Bergen	1088	2,82	0,22

Tabellen nedenfor viser besøk på rikssamlingsjubileet.no fylkesvis for hele landet, første halvdel av 2022. Det er verdt å legge merke til at bare halvparten av brukerne har befunnet seg i Rogaland når de har besøkt sidene.

Fylke	Antall brukere	Prosent av total
Rogaland	18989	49,19
Oslo	12709	32,92
Viken	1343	3,48
Vestland	2475	6,41
Agder	562	1,46
Trøndelag	758	1,96
Vestfold og Telemark	479	1,24
Innlandet	315	0,82
Nordland	148	0,38
Troms og Finnmark	134	0,35

6.6 Resultater for arrangementsdeltakelse

I prosjektplanen ble det satt som mål at 20 000 mennesker skulle delta på arrangementer ifm. jubileet. Som tabellen nedenfor viser, ble det solgt 15 262 billetter, og delt ut 129 gratisbilletter. I tillegg besøkte en god del barn og unge vikingfestivalene. Dette er ikke en del av jubileets billettstatistikk. Åpningsseremonien i Haugesund var gratis og samlet et par hundre tilskuere, og det samme gjaldt mottakelsen av vikingskipene i Hafrsfjord den 16.6. Det er med andre ord ikke usannsynlig at jubileet er tett på måloppnåelse på dette punktet. Det hører med til historien at arrangementet i Hafrsfjord ble gjennomført i en uke med usedvanlig mange store arrangement og festivaler i Stavanger og Sola kommune.

Dato	Voksne	Barn	Gratis	Totalt	Netto kr.-
Vikingfestivalen 9.6.	234	90	1	325	25 269,18
Vikingfestivalen 10.6.	409	173	17	599	46 388,56
Vikingfestivalen 11.6.	1615	1029	0	2644	198 635,96
Vikingfestivalen 12.6.	722	457	0	1179	88 956,74
Hovedmarkering 11.6.	511	229	10	750	67 877,23
Hovedmarkering 12.6.	126	66	7	199	16 402,67
Korkonsert med Bocca 12.6.	149			149	13 961,30
Spørretime om VT 13.6.	23			23	2 118,76
Vikingkveld på Utstein	204			204	29 046,00
Vikingfestivalen 17.6.	252	84	4	361	27 528,48
Vikingfestivalen 18.6.	1353	673	0	2076	157 033,03
Vikingfestivalen 19.6.	906	413	0	1319	103 288,37
Hovedmarkering 18.6.	2229	1205	66	3500	343 111,07
Hovedmarkering 19.6.	1316	723	24	2063	207 262,46
TOTALT	10 049	5 142	129	15 391	1 326 879,81

6.7 Resultater for pressedekning

Målsetningen når det gjelder pressedekning er at jubileet ved utgangen av 2022 skal ha hatt 25 redaksjonelle omtaler i dagspressen, hvorav minst 5 i nasjonale aviser. Vi skal ha hatt 5 saker på riksdekkende TV/Radio og 10 i lokal TV/Radio.

Lokalpressen har stort sett gitt jubileet god dekning, mens det ikke har lyktes å få omtale på nasjonale flater med to unntak: Ett dagrevyinnslag på NRK TV der vinklingen var at det er krevende å rekruttere frivillige. En artikkel i magasinet Aftenposten Historie der vinklingen var at bakgrunnen for jubileet faglig sett ikke er holdbar.

Regionalt er følgende status for første halvdel av 2022.

Stavanger Aftenblad: 20 oppslag der jubileet har vært hovedfokus. Jubileet har vært nevnt i totalt 36 artikler. Avisen sier dette om antallet lesere av artiklene:

Det varierer veldig hvor mye lesing det har vært på artiklene, fra 200- 12 000 per artikkel. Men totalt 43 000 unike brukere som har lest artiklene.

Haugesunds avis: 13 oppslag der jubileet har vært hovedfokus. Jubileet har vært nevnt i totalt 19 artikler. De sier dette om antall lesere av artiklene:

Dette er jo ikke et tema som velter kiosken. De mer generelle sakene om arrangementene, skrivekonkurransen osv. har fra 2.000-5.000 lesere, men enkelte ligger en del lavere. Saken om inviterte gjester som ikke kom, ble lest av 7.400 abonnenter på nett. Fra dekningen av selve arrangementene, er det bildegallerisakene som går best.

Solabladet: 6 oppslag der jubileet har vært hovedfokus. Jubileet har vært nevnt i totalt 12 artikler.

Karmøynytt: 3 oppslag. Nevnt i totalt 4 artikler.

NRK Rogaland inviterte på Rikssamlingsjubileets initiativ lokale kjendiser til deltagelse i en «skaldestafett» som ble sendt på radio annenhver uke i en tremåneders periode før jubileet.

TV-vest har også satset massivt på dekning av Rikssamlingsjubileet og laget til sammen 15 innslag, hvert av dem på 3-6 minutter. TV-vest var opptatt av å stille spørsmål om historien, og fikk dermed

løftet fram mye viktig informasjon for publikum. De antyder at mellom 25 000 og 50 000 har sett sendingene fra jubileet.

Ellers har det vært medieoppslag på, TV- Haugaland, NRK Rogaland, i Dagsavisen, Ryfylke, Bømlo-nytt, Radio Haugaland, Avisen Agder, Møre, Sandnesposten og Bygdebladet.

7 Langsiktige mål og veien videre

Et av jubileets langsiktige mål var å bidra til å styrke kjennskapen til en viktig del av regionens - og landets historie. Sagaenes beskrivelse av Harald Hårfagre og betydningen av slaget i Hafrsfjord har alltid vært omdiskutert. Den framtidige formidlingen bør basere seg på dagens historieoppfatning: Slaget i Hafrsfjord var et startskudd for en rikssamlingsprosess som varte fram til cirka 1250. Etter slaget sikret Harald Hårfagres seg kontroll over et område som tilsvarer det som i dag er Agder, Rogaland og Vestland. Hvilke allianser han hadde for makt og innflytelse i de øvrige delene av det som i dag er Norge, er mer usikkert, men han er blitt stående som Norges første rikskonge, Harald den første, som vår nålevende konge Harald V, er opkalt etter.

Historien om Hafrsfjord og vikingfylket Rogaland er spektakulær og spennende uavhengig av hva som sto på spill og ble resultatet av Hafrsfjordslaget, og Hafrsfjord egner seg ypperlig som arena for slik formidling. Arkeologiske funn og registreringer av et stort antall gjenstander, gravhauger og tufter etter naust og gårdsbygninger rundt hele fjorden beviser at dette har vært en svært viktig i havn både i vikingtiden og i århundrene før. Maktssenteret Hafrsfjord har vært en betydelig faktor i denne perioden av landets historie. Rogalandskysten var «veikrysset» der kursen ble staket ut, nordover langs Nordvegen, vestover til de britiske øyer, eller sørøstover mot Viken og Danmark.

En eventuell videre satsning på formidling av vikingtid i Hafrsfjord og resten av Rogaland kan gjerne ta utgangspunkt i arkeologiske fakta. For både tilreisende og lokale er vikingskip, langhus og naust trolig vel så spennende som Hafrsfjordslaget og sagaberetningene.

I de følgende avsnittene peker vi på noen muligheter for vikingfylket Rogaland i tiden framover. Dette er ideer, og ikke noe Rikssamlingsjubileet eller prosjekteierne har tatt stilling til som framtidige satsninger. De er i lien grad utredet, men kan brukes som grunnlag for eventuelle utredninger.

7.1 Vikingskip og verdensarv

Det forskes for tiden på vikingskipsteknologi ved Arkeologisk museum, UiS, og en av hypotesene er at overgangen fra rodde til seilte skip, altså det teknologiske spranget som skapte vikingtiden, skjedde her på Sør-Vestlandet. Osebergskipet, det foreløpig eldste kjente seilskipet i Norge, ble bygget av tømmer fra samme skog som de mindre kjente skipene fra gravhaugene på Karmøy, og det er konkludert med at byggingen av alle disse tre skipene har foregått et sted mellom Sunnhordland og Ryfylke. Trolig er et av karmøyskipene også et seilskip, og i så fall det eldste vi kjenner til. På Haugalandet har man lenge brukt slagordet «The Homeland of the Viking kings». Rogaland kan kanskje også bruke slagordet «The Homeland of the viking ships» i framtiden.

I desember 2021 ble den fellesnordiske klinkbyggingstradisjonen oppført på UNESCOs liste over immateriell kulturarv. Klinkbygging er teknikken som ble brukt ved bygging av vikingskipene, og den er utviklet i en tidsperiode som strekker seg helt tilbake til de første århundrene e.Kr. Et fokus på vikingskip i den videre utviklingen av nye reiselivskonsepter i Rogaland gir mulighet til å kombinere formidling av UNESCO-verdensarv, autentiske vikingtidsopplevelser og vitalisering av det «rødlistede» tradisjonshåndverket trebåtbyggerfaget. Et senter for slik formidling kunne vist fram båtbyggingsprosessen og samtidig tilbudt turer i vikingskip. Hafrsfjord egner seg svært godt til slike aktiviteter da det er en lukket fjord uten nyttetraffikk. Både Sømmevågen og Møllebukta er velegnede

lokasjoner. Et forsiktig estimat for antall besøkende til en slik attraksjon, basert på totalt antall turister i Stavangerregionen og sammenligning med andre reiselivstilbud, kan ligge på cirka 30 000 betalende per år.

Det er et paradoks at det i Rogaland, *the Homeland of the Viking ships*, i dag kun finnes to mindre vikingskip/båter. Det er vel og merke svært fine replikaer av autentiske båter fra Roskildefunnet, men de er ikke kopier av store havkryssende skip som egner seg til formidling av vikingenes storslagne båtbyggerkunst og spektakulære reiser.

I Vestfold og Telemark har de fire slike skip. I tillegg har de startet arbeidet med bygging av et femte, en arkeologisk replika av Gokstadskipet. Budsjettet for dette er på cirka 20 millioner hvorav fylkeskommunen har bidratt med 3 millioner, i tråd med vedtatt satsning på vikingtid i regionen. Sandefjord kommune har stilt sentralt beliggende arealer til disposisjon for byggingen som skal ta 5-6 år. Selve byggeprosessen er en viktig del av formidlingen rundt prosjektet.

Det er mulig å bygge vikingskip raskere og billigere enn det Saga Gokstad-prosjektet legger opp til dersom det fires på kravene til autenticitet i utforming og bruk av verktøy.

Bygging og vedlikehold av Vestfoldskipene er organisert rundt båtlag som i stor grad består av frivillige. Disse båtlagene er viktige sosiale arenaer og betydelige formidlingsaktører. På hvert av skipene nedlegges det om lag 1500 dugnadstimer per år. Materialkostnader til vedlikehold per år er på cirka 50 000,-. I tillegg må det beregnes 80-150 betalte arbeidstimer og noen investeringer i oppgradering av sikkerhetsutstyr og tekniske installasjoner.

I landet for øvrig finnes det to vikingskip i Vestland, ett i Møre og Romsdal og ett i Nordland. I tillegg finnes det en del mindre båter på størrelse med de vi har i Rogaland. Det skal også nevnes at vikingskipet Draken Harald Hårfagre, som er bygget i Haugesund og befinner seg i USA, muligens vender tilbake til Rogaland i løpet av de kommende årene.

En eventuell satsning på vikingtidsturisme i Rogaland bør koordineres på en måte som gjør at eksisterende tilbud styrkes og suppleres og ikke utkonkurreres. Det finnes i dag etablerte attraksjoner som utfyller hverandre godt: Arkeologisk Museum i Stavanger, Viking House i Stavanger Vikinggården og historiesenteret på Avaldsnes og vikingfestivalene i Møllebukta og på Avaldsnes. I tillegg er Viking Planet planlagt etablert i Haugesund. Viking House og Viking Planet baserer seg i stor grad på multimedial digital formidling. Arkeologisk museum har sin gjenstandssamling og Avaldsnes sine replikaer av hus og gårdsbygninger i tillegg til historiesenterets utstilling som forteller kongesetets historie. Vikingskipene er til stede i formidlingen på Avaldsnes og på Arkeologisk museum, UiS, men kun som fortellinger om mer eller mindre tapte funn.

Jernaldergården på Ullandhaug er riktignok fra en tidligere fase i jernalderen enn vikingtiden, men like fullt en svært viktig arena for formidling av tidlig norsk historie. Et eventuelt opplevelsessenter i Hafrsfjord der skipsutvikling, klinkbygging og overgangen fra rodde til seilte skip får fokus, er også en mulighet for å gi jernaldergården ytterligere aktualitet. Hvordan så de ut, de skipene man rodde til Danmark med i århundrene før vikingtiden?

7.2 Karmøy og Avaldsnes

Potensialet for videre utvikling på Karmøy og Avaldsnes er stort. Pågående arkeologiske undersøkelser, både til lands og til vanns, avdekker stadig mer av tidsdybden i landskapet og nye fortellinger om Rogalands tusenårssted oppstår fortløpende.

De relativt ukjente skipsgravene på Karmøy er fra slutten av 700-tallet og følgelig de eldste i Skandinavia. Tradisjonen med å gravlegge maktpersoner i skip spredte seg fra Sør-Vestlandet og

østover. De kjente gravene i Vestfold, Oseberg og Gokstad, er henholdsvis cirka 50 og 100 år yngre. Inspirasjonen til slike skipsbegravelser kom trolig fra de britiske øyer. Dette, sammen med en rekke andre arkeologiske funn, viser at Avaldsnes var et maktsenter med tette bånd til aristokratiene på den andre siden av Nordsjøen – en viktig del av fortellingen om hvordan nasjonen Norge sakte, men sikkert tar form i dialog med omverdenen. Det bør være mulig å formidle informasjon og opplevelser knyttet til dette til et enda større publikum enn i dag.

En hurtigbåtrute mellom Stavanger og Vikinggården på Avaldsnes i sommersesongen kunne vært utredet. Det ville gjøre Vikinggården og Historiesenteret lettere tilgjengelig for publikum i Sørfylket. I forbindelse med Rikssamlingsjubileet ble det utarbeidet et guidemanus for formidling av vikingtidsminner og fortellinger langs denne båtruten. Dette kunne vært brukt for å gjøre selve båtturen til en rikere opplevelse.

Av formidlingsrelaterte prosjekter knyttet til vikingtid på Karmøy framover kan en sikringsgraving, rekonstruksjon og skilting av gravhaugen *Storhaug* og bygging av en tilnærmet replika av Grønhaugskipet settes høyt på listen.

7.3 Guida båtturer

Under hovedmarkeringene ble det tilbudt båtturer med guide både på Hafrsfjord og mellom Haugesund og Karmøy. Manus til guidene ble utviklet av Nordvegen Historiesenter og Arkeologisk museum. Det er selvsagt svært mye å fortelle om på en slik tur, men det er relativt lite å se i landskapet rundt. I Karmsundet er det for så vidt noen synlige kulturminner, men gravhaugene er mer eller mindre borte. Hafrsfjord er et vakkert kulturmiljø, men synlige spor fra vikingtid er det få av. Slike guida båtturer er muligens avhengig av å være en del av et arrangement for å være attraktivt? På Island tilbys det imidlertid slike turer i historiske kulturmiljø, der historieformidlingen fungerer godt til tross for at konkrete spor i terrenget ikke er synlige. Å tilby båttransport fra Haugesund i forbindelse med vikingfestivalen på Avaldsnes kan vurderes fordi det i tillegg til å være en ypperlig formidlingsarena bidrar til å gjøre arrangementet lettere tilgjengelig for bevegelseshemmede og reduserer biltrafikk. I Møllebukta vil man være avhengig av utbedringer av kaianlegget til forsvaret før man eventuelt kan legge til rette for båtturer som en del av vikingfestivalen.

7.4 Vikingfestivalene

Det arrangeres årlig vikingfestivaler både i Møllebukta og på Avaldsnes to påfølgende helger i juni. Kanskje er publikumspotensialet for disse arrangementene enda større enn det som realiseres i dag. Styrket nasjonal og internasjonal markedsføring av festivalene vil kunne gi flere gjestedøgn i regionen.

7.5 Monumentene etter Rikssamlingsjubileet 2022

Det vil stå igjen 4 varige, konkrete spor etter jubileumsfeiringen. På Indraberget ved Sørnes i Sola og ved brua over til Bukkøy ved Avaldsnes er det satt opp to glass-skilt som viser vikingskip, som om de lå på sjøen bak skiltet. Idé og utforming har Rogaland fylkeskommunes Karl Emil Sødergren stått for. Disse skiltene skal utstyres med små plaketter på bakkenivå med kort informasjonstekst og Rikssamlingsjubileets logo. Bautasteinen etter Aftenbladets konkurranse er plassert i Sømmevågen ved flymuseet og steinen etter skrivekonkurransen i Haugesunds avis har ikke fått endelig plassering ennå. Dette må avklares av Karmøy og Haugesund kommune. Bautasteinene skal også utstyres med informasjonsplakett

7.6 Automatisk freda kulturminner

Fylket har et stort antall automatisk freda fornminner som tufter, runesteiner og gravhauger fra vikingtid. Mange av disse er skiltet, men det finnes ikke en allment tilgjengelig og helhetlig formidling av synlige kulturminner fra vikingtid i Rogaland. En digitalisering og oppgradering av den tidligere satsningen «Vikingløypa gjennom Rogaland» kan være lavt-hengende frukt med tanke på en økt satsning i årene framover. Eksempelvis kan det lages digitale løsninger for historisk informasjon for reisende med rutetransport for å skape merverdi på kollektivreiser.

7.7 Haraldshaugen

Det var moderat til liten interesse for den delen av Rikssamlingsjubileet som foregikk ved Haraldshaugen. Hva dette skyldes må kanskje evalueres lokalt. Uansett er Haraldshaugen et krevende formidlingsobjekt fordi den først og fremst er et monument over hvordan man forstod rikssamlingsprosessen i 1872. Med sine 29 fylkessteiner står den for en utdatert oppfatning av norsk rikssamlingshistorie, men er samtidig et svært viktig objekt i historien om den norske nasjonsbyggingen på slutten av 1800-tallet. Å formidle hele denne historien er vel så spennende, men kanskje mindre spektakulært enn å slå fast at dette er monumentet over den norske rikssamlingen, plassert på graven til Norges første konge. Sammen med Krosshaug, det øvrige kulturmiljøet, landskapet og utsikten mot havet og anlegg for moderne skipsindustri, er dette en viktig og velegnet arena for formidling av Norges historie, både for tilreisende og fastboende.

7.8 Forskning

Et av de langsiktige målene med Rikssamlingsjubileet var å *aktualisere behovet for økt forskning og formidling innen arkeologi og historie*. Jubileet har utvilsomt bidratt til å løfte fram alt vi fortsatt ikke vet om Rogaland i vikingtid og middelalder: Hvorfor finner vi ikke spor etter slaget i Hafrsfjord? Hvor er restene etter vikingtidens kongsgårder? Hvor og når ble vikingskipene utstyrt med seil? Hvem var kongene som fikk så staselige skipsbegravelser på Karmøy på slutten av 700-tallet, og hvordan var deres internasjonale kontaktnettverk? Hvor ble egentlig Harald Hårfagre begravet, og var han herfra, eller var han en inntrenger på Sør-Vestlandet?

Den teknologiske utviklingen gir arkeologene stadig bedre verktøy for bokstavelig talt å trenge dypere ned i vår kulturhistorie. Såkalt dendrokronologi har eksempelvis gitt oss kunnskap om at landets eldste kjente seilskip, Osebergskipet, er bygget på Sør-Vestlandet et sted. GPR-teknologi, (Ground Penetrating Radar) fungerer som et slags røntgen-apparat ned i jordlagene og er i ferd med å revolusjonere arkeologisk registreringsarbeid. Karbondatering, genetisk kartlegging, isotopmålinger og big data inntar nå det arkeologiske forskningsfeltet og åpner opp for kunnskap om fortiden som vi før knapt kunne drømme om. Lag for lag vil arkeologer og historikere framover avdekke mer og mer om hvem vi var og hvordan vi utviklet oss til å bli de vi er i dag. Vi – i betydningen ryger, nordmenn europeere og verdensborgere, som vi er og alltid har vært. Det gir kunnskapsgrunnlag for gode valg i framtiden. Samtidig fører klimaendringer til forstyrrelser og økt erosjon i kulturlagene både på land og i sjø. Det begynner med andre ord å haste for en god del registrerings- og bevaringsarbeid.

Det pågår i dag flere svært interessante arkeologi-prosjekter som vil gi oss utvidet kunnskap om Rogalands – og Norges historie. Prosjektet Maktens Havn på Avaldsnes er et innovativt samarbeid mellom offshoret teknologi og kulturarv. Havneområdet som undersøkes er unikt i europeisk målestokk fordi det har fått ligge urørt. Prosjektet vil gi oss kunnskap om regionens historie gjennom bronsealder, jernalder, vikingtid og middelalder.

Ved Arkeologisk museum er det opprettet en ny Ph.d. om vikingskipsteknologi, og forskningsresultatene vil gi oss ny kunnskap om skipene som satte fart på utviklingen av nasjonen Norge.

Ved MUST pågår et prosjekt som har som mål å heve og stille ut et skip fra 1200-tallet som kan gi oss kunnskap om daglig, handel og transport mellom Ryfylkeøyene og den pur unge byen Stavanger.

Ved Hafrsfjord er det registrert nausttuffer, bygdeborger og gårdsanlegg som kan undersøkes nærmere etter hvert som teknologien gir nye muligheter for oppdagelser. På fjordbunnen har entusiaster i gruppa *Funn i Hafrsfjord* jaktet iherdig, men dessverre resultatløst, på spor etter slaget. Kanskje vil fremtidens teknologiutvikling gjøre det mulig å kikke ned i det noen steder 8 meter dype mudderlaget og hente opp Haklangs sølvforgylte sverd og hans armring i gull?

8 Vedlegg

8.1 Kommentarer og rapporter fra samarbeidspartnere

Alle jubileets samarbeidspartnere ble invitert til å komme med sine innspill til evalueringen.

Arkeologisk Museum UiS

Vi deltok på begge hovedmarkeringene og det forløp greit begge steder, litt plunder med bautateksten i nordfylket, ellers ok.

Vi hadde også en del «egne arrangement» ila våren med tirsdagsforedrag, sykurs, forskerpub og utstilling som alle gikk på tema rikssamling. Utstillingen blir stående ut året.

Vi synes samarbeidet med Rikssamlingsjubileet har gått veldig bra, god kommunikasjon og vi håper at vi som museum har kunnet bidra inn med det som trengtes for å gjennomføre jubileet.

Jærmuseet

For arrangementet i Sømmevågen sin del og Jærmuseet så sitter vi igjen med positive opplevelser og tilbakemeldinger fra publikum. Området utenfor Torpedoverkstedet var et bra «festivalområde». Mange små og store gjester var med på aktivitetene, og gode tilbakemeldinger (utenom de lange køene som oppstod på lørdagen). Torpedoverkstedet hadde veldig godt besøk. Flymuseet lå nok litt for langt vekke i forhold til hovedaktiviteten. Flere som bare skulle på besøk til Flymuseet søndag klaget på at de måtte betale parkering. Her kunne vi kommunisert ut bedre. Viktig med benkene som kom på plass. Publikum ga tilbakemelding på at de savnet oversiktskart og kanskje litt mer skilting på hvor de ulike aktivitetene var. Virket også som mange ikke helt hadde forstått det med båtturen og hva de kunne bli med på.

Haugalandsmuseet

Haugalandsmuseet er svært fornøyde med deltakelsen og gjennomføringen av de to aktivitetssdagene i Haugesund billedgalleri. Publikum var overmåte begeistret og det samme var innleide aktører, frivillige og ansatte. I løpet av de to dagene var 280 publikummere innom Haugesund billedgalleri (lørdag 156 personer og søndag 124 personer). Til sammen deltok 30 personer i form av aktører, frivillige og ansatte de to aktivitetssdagene. Alle med opplevelsesbillett fra Rikssamlingsjubileet hadde gratis inngang til Haugesund billedgalleri.

Det var beklagelig at publikum ikke ble ledet forbi Haugesund billedgalleri, mot parken på baksiden av Skåre kulturkirke, og videre derfra ut på Haugeveien. Det var dette vi ble forespeilet i møter med Haugesund kommune og ledelsen for Rikssamlingsprosjektet. Det var ingen i Byparken som kunne henvise publikum til Billedgalleriet. Vi regner med at publikumstallet ville blitt betydelig større om ruten hadde gått forbi Haugesund billedgalleri.

Vikingskipet Tyra fra Øystese

Generelt

Det vart ein folkefest med mykje positiv oppmerksomheit rundt vikingskipa. Det var litt vanskeleg å følgje med på endringsmeldingane frå riksjubileet undervegs – melding via e-post fungerte ikkje raskt

nok for meg iallfall pga utstyr og mangel på nettforbinding under vegs – eg trur eg fekk alle endringsmeldingane likevel via info møta og jungeltelegrafan .

Avaldsnes

Matstellet – god mat, men det vart kaotisk med fordelinga av middag på Avaldsnes.

Det var stort sett Tyra og Bygstadskipet og litt dei som kom med Gyda som rodde publikum på Avaldsnes – der var organiseringa av redningsvester på land underbemanna, men Haakon Haakonsson trødde til og hjalp til slik at småskipene kunne gå non stop laurdag. Søndag gjekk me kvar heile time sån ca.+ ein del ekstra turar inni mellom ved behov.

Hafsfjord

Ikkje alle vikingskipa stilte til samseilas frå brua og inn i Hafsfjord, men me heiv opp vårt segl i lag med Gaia, Sagafarmann og ein til båt og gjorde så godt me kunne for vår eigen del. Vindforholda øydela litt for mengden seiling, men det er lite å gjere med. Me hjalp til med roing frå kaien i Møllebukta lør og søn– det var litt for lite mannskap til å kunne gå heile dagene med alle små skipene.

Alt i alt eit godt og positivt gjennomført arrangement sett frå Vikingskipet Tyra og mannskapet si side.

Vikingskipet Saga Farmann

Opplegget og logistikken fra arrangørens side var fantastisk. Innkvartering og matsservering (frokoster/lunsjer/middager) ble gjennomført/servert helt prikkfritt – enten om bord eller på hotell/leirskole/naust ved Hafsfjord.

Etter mitt skjønn gjorde mannskapet en kjempeinnsats 24/7: fortøyninger gikk bra, seilingen ble etter hvert bedre og bedre og et meget godt sosialt fellesskap. Alle ble involvert i samtlige oppdrag og gjøremål. Jeg synes vi løste vår del av oppdraget under Rikssamlingsjubileet på en god måte.

Vikingskipet Haakon Haakonsson

På vegne av Vikinglaget Haakon Haakonson takker vi for en stor opplevelse under Rikssamlingsjubileet. Vi er imponert over arrangementet totalt sett, og svært fornøyd med den dialogen vi hadde med arrangørene både i forkant og underveis. Vi forstår hvilken omfattende logistikk og planlegging som har vært nødvendig, og hvilke utfordringer som måtte løses underveis.

Vi har likevel noen punkter vi ønsker å kommentere. Når det gjelder kommunikasjon mellom skipene og med arrangørene, kunne dette vært løst bedre. Det burde vært en kontaktperson fra arrangøren som hadde som ansvar å følge opp og delta på faste, daglige høvedsmannsmøter, for å avklare ulike forventninger i forhold til seiling, filming, ankomst på destinasjonene osv. Likeledes burde det vært obligatorisk å ha VHF på alle skipene og arrangørrepresentant, slik at man kunne holde tettere kontakt og utveksle meldinger – spesielt under samseiling og ved havneanløp.

Under oppholdet på Avaldsnes kunne det vært organisert/kommunisert tydeligere hvilke skip som skulle gå turer med barn og voksne, og at barneverter var tilgjengelige. Nå løste det seg greit fordi vi i HH hadde med barneverter og lånte bort disse, men det ble litt «finn på i farta» og kunne vært løst bedre. Kai plasseringen var heller ikke ideell med hensyn til de som skulle gå turer.

Valget av Kopervik som destinasjon framsto ikke som ideell. Avstand mellom spisested, overnatting og et ikke spesielt innbydende kaianlegg var ikke god. Når arrangementet på kaia var ferdig, ble det

litt tilfeldig hva som skjedde, og hvem som guidet/fortalte om skipene osv, og kaia var så høy at det ikke var lett å slippe folk om bord på en trygg måte. Kanskje burde Skudeneshavn vært valgt som destinasjon istedenfor?

Bortsett fra dette var vi svært fornøyd, og takker for et fantastisk arrangement.

Vikingskipet Bygstadskipet

God planlegging og svært god informasjon av dykk på førehand, i alle detaljer.

Under arrangementet burde det vore ein fast kontaktperson i høve vikingskipa, - som jamt kunne vore tilstades.

Dagane med turar fungerte stort sett bra. Dette krev at det står nokon på land og organiserar og deler ut vestar. Det fungerte bra i Avaldsnes fordi vi også deltok noko i dette. I Hafrsfjord (Sola) fungerte det særdeles godt den eine dagen dette føregjekk, fordi dei 2 personane som stod på land gjorde ein utmerka jobb.

Desse aktivitetane med korte turar for vaksne og små er svært populære og kunne noko vore nytta meir. Burde det vore meir informert til folk flest?. Det stod vel knapt i programmet.

Men då måtte det nok planleggast meir i detaljer og eg tru vi burde hatt eit fysisk møte hos dykk på førehand for å kvalitetssikre alt. Alternativt er at vi kunne stilt med 3-4 personar sjølve, dvs. 2 i båten og 2 på land. Men det vil sjølvst sagt bli noko dyrt. Det kunne sjølvst sagt kosta eks. 30 kroner pr. stk., det ville jo da bli 3-400 kr pr. tur eller 6-800 kroner i timen.....

Vi som starta på Solastrand siste helga burde vore der heile tida og ikkje drege inn til Hafrsfjord.

Skikkelege flytebrygger er viktig, - dei var gode på Avaldsnes men mangla på Sola og mykje for dårlege i Hafrsfjord.

Som sagt; korte turar for store og små, og litt info undervegs er svært populært og fungerer godt med desse små vikingskipa (som vi har). Det kunne vore mykje meir utnytta medan vi var i Rogaland. Denne type jobbing er noko krevjande og hotellovernatting er i grunn einaste fornuftige ved eit slikt opplegg.

For orden skuld; desse større vikingskipa er kanskje meir for å «visast fram» og har slik sett ein heilt annan funksjon. Det gjeld for så vidt også dei som deltek på desse skipa, - dei er meir der for å oppleve ein stemning.

Det var spørsmål om forsikring på førehand. Eg hadde ein grundig sjekk på dette og dersom folk har skikkelege vestar er dette heilt innafor.....sa Gjensidige etter å ha sjekka vikingskipet grundig. Men det er vårt ansvar at det er skikkelege flytevestar og at dei er monterert rett. Eg fekk dette også skriftleg frå Gjensidige.

Men eg vil totalt sett seie at det var eit sværande godt opplegg 😊

Gyda og flintskallene (Torfinn Nag)

Jeg synes det stort sett gikk veldig bra. Men det var jo litt rot i Haugesund, uten at det gikk ut over oss. Det eneste er vel at det hadde kommet flere publikummere hvis det hadde vært mer ryddig.

I Hafrsfjord gikk alt knirkefritt, og jeg synes prosjektleder gjorde en veldig god jobb. Vi hadde det veldig fint.

Kompani Haugesund

Jeg har synes opplegget har vært veldig bra! Eneste var at det kanskje var en liten bom å ha jubileet sammen med vikingfestivalen, kun med tanke på oss som hadde opplegg lengst borte. Vanskelig å konkurrere med et stort opplegg, som nok gjorde at mindre folk tok de store rundene og gikk til enden av ruta. Dette var derimot ingen problem i Stavanger.

8.2 Programmet

9. JUNI

09:00 Vikingfestivalen på Avaldsnes åpner.

17:00 Åpningsarrangement ved Quality Hotel Maritim. Åpningstaler fylkesvaraordfører Arne Bergsvåg, ordfører i Haugesund, Arne Christian Mohn, og ordfører i Karmøy, Jarle Nilsen. Musikkorpset Heimdal spiller.

10. JUNI:

09:00 Vikingskipene seiler i konvoi til Avaldsnes.

09:00-19:00 Vikingfestival på Avaldsnes.

11. JUNI:

HOVEDMARKERING NORDVEGEN

11:00–17:00 Heldags rundtur: Opplevelsesvandring mellom Byparken og Haraldshaugen, Guidet busstur mellom Haraldshaugen og Avaldsnes, Vikingfestival på Avaldsnes og guidet båttur fra Avaldsnes til indre kai. Alt sammen på en billett! Voksne 130,-. Barne 70,-. NB! Begrenset antall!

18:00 Konsert med MUNOR: «Påvirkning» Bystyresalen, Haugesund rådhus.

11:00–19:00 Vikingfestival på Avaldsnes.

12. JUNI:

HOVEDMARKERING NORDVEGEN

12:00–17:00 Heldags rundtur: Opplevelsesvandring mellom Byparken og Haraldshaugen, Guidet busstur mellom Haraldshaugen og Avaldsnes, Vikingfestival på Avaldsnes og guidet båttur fra Avaldsnes til indre kai. Alt sammen på en billett! Voksne 130,-. Barne 70,-. NB! Begrenset antall!

12:00–19:00 Vikingfestivalen på Avaldsnes.

19:00 Konsert med kammerkoret Bocca i Skåre kirke: «Dette landet».

13. JUNI:

16:00 Åpning av ny vindusutstilling på Nordvegen historiesenter. GRATIS

19:00 Spørretime om vikingtid i Haugesund Folkebibliotek

14. JUNI:

KOPERVIK

Cirka 16:00 Vikingskipene Gaia, Saga Farmann, Haakon Haakonsson og Helge Ask kommer til gamle hurtigbåtkai.

17:00 Bokbad for barn med forfatteren Cecilie Winger. GRATIS

18:30 foredrag med Bergsveinn Birgisson: "Hvordan formidle vikingtid". GRATIS

PRESTAKAIEN/OLAVSKIRKEN PÅ AVALDSNES

18:00 Fredsmarkering med kvinneskipet Embla, GRATIS

15. JUNI

VIKINGSKIPENE KOMMER TIL UTSTEIN

Estimert ankomst: 15:00

16:00 Vikingkveld ved Utstein Kloster og ved Hotellet

Matservering, se vikingskipene på nært hold, musikk med Klang av Oldtid og Valen Vokalensemble, miniforedrag, åpent kloster, pilegrimsvandring med biskop Anne Lise Ådnøy m.m.

SØMMEVÅGEN I HAFRSJORD

18:00 Fredsmarkering med Kvinneskipet Embla. GRATIS!

16. JUNI:

VIKINGSKIPENE KOMMER TIL HAFRSFJORD!

Vær og vind bestemmer ankomsttid, men nå ser det ut til at de kommer til Hafrsfjordbrua cirka kl.

17:00. (Følg oss på Facebook for oppdatering)

Ta med flagg og ta plass rundt fjorden til ære for skipene som la grunnlaget for nasjonen vår.

12:00 Bokprat: Bergsveinn Birgisson: Hvordan formidle vikingtid? Sølvberget Bibliotek og kulturhus.

Åpent i Etaståva Skaldekvad (Forsvarets naust i Møllebukta) 10:30-23:30

19:00 Spørretime om vikingtid! Kinosal 5, Sølvberget

17. JUNI:

VIKINGFESTIVALEN HAFRSFJORDKAUPANGEN I MØLLEBUKTA

09:00 Åpent for skoler og barnehager.

16:00 Vikingfestivalen åpner for alle.

Fredsmarkering med kvinneskipet Embla. Tale ved fylkesordfører Marianne Chesak, varaordfører i Stavanger, Dag Mossige og ordfører i Sola, Tom Henning Slethei.

Åpent i Etaståva Skaldekvad (Forsvarets naust i Møllebukta) 10:30-23:30

18. JUNI

HOVEDMARKERING I HAFRSFJORD

11:00–17:00 Guida båtturer mellom Møllebukta, Sømmevågen og Sørneshalvøya. Hop-on-hop-off på de ulike stedene og opplev vikingskipene på nært hold, teater-, musikk-, og danseforestillinger, vikingfestival og historieformidling. Delta i sverdkamp, båtbygging og vær med å riss inn tekst i en bautastein. Alt sammen på én billett: Voksne 130,- Barn 70,-.

11:00–17:00 Vikingfestivalen Hafrsfjordkaupangen i Møllebukta.

Åpent i Etaståva Skaldekvad (Forsvarets naust i Møllebukta) 10:30-23:30

19. JUNI:

HOVEDMARKERING I HAFRSFJORD

11:00–17:00 Guida båtturer mellom Møllebukta, Sømmevågen og Sørneshalvøya. Hop-on-hop-off på de ulike stedene og opplev vikingskipene på nært hold, teater-, musikk,- og danseforestillinger, vikingfestival og historieformidling.

11:00–17:00 Vikingfestivalen Hafrsfjordkaupangen i Møllebukta.

Åpent i Etaståva Skaldekvad (Forsvarets naust i Møllebukta) 10:30-17:00